

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ISSN 0201-419

КУЛЬТУРА СЛОВА
CULTURE
OF THE WORD

Збірник наукових праць

Заснований у 1967 р.

Випуск 86

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ ДМИТРА БУРАГО
Київ 2017

Засновники:

Національна академія наук України,
Інститут української мови.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 11864 – 735Р від 19.10.2006.

Включено до переліку друкованих наукових фахових видань України
(наказ МОН України від 22.12.2016 №1604).

Відповідальний за випуск – С. П. Бибик.

Редакційна колегія:

С. Я. Єрмоленко (головний редактор), А. М. Архангельська (Чехія),
С. П. Бибик (заступник головного редактора), С. О. Вербич, А. Ю. Ганжа
(заступник головного редактора), К. Г. Городенська, П. Ю. Гриценко,
С. А. Карпіловська, Т. А. Коць, Н. О. Мех, Ірена Митник (Польща), Василка
Радева (Болгарія), С. О. Соколова, Г. М. Сюта (відповідальний секретар),
В. М. Труб, Фелікс Чижевський (Польща).

*До друку рекомендувала вчена рада Інституту української мови НАН
України (протокол № 7 від 22 червня 2017 року)*

Збірник виходить у ювілейний для редакції рік – 50-й. Його підготовлено на вшанування багаторічної праці головного редактора – провідного вченого Національної академії наук України, авторитетного дослідника в галузі лінгвостилістики, лінгвофольклористики, історії літературної мови та культури мови – доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України – Світлани Яківни Єрмоленко. Дописи в рубриці «Постаті українських мовознавців» узагальнюють її внесок у розвиток українського мовознавства, сама ж Професор ділиться своїми думками про широке й вузьке розуміння культури мови, про мову як чинник порозуміння.

Статті, вміщені у збірнику, висвітлюють важливі питання сучасної української стилістики та культури мови як з погляду теорії, так і практики мовної діяльності. Це дослідження з лінгвотекстознавства, дискурсології, медійної стилістики, граматичної стилістики, історії мови, лексикології, ономастики. Простежено актуальні для сьогоденної мовної практики процеси оновлення словника та актуалізації морфологічних і синтаксичних варіантів.

Увагу авторів привертає індивідуальна мовна майстерність письменників, виявлення нових тенденцій у мові художньої літератури та засобах масової інформації.

Адреса редакції:

Інститут української мови Національної академії наук України,
вул. М. Грушевського, 4, Київ, 01001.
Тел.: 278-4281, 279-1885;
e-mail: kultura-slova@ukr.net

ЗМІСТ

ДУМКИ ПОНАД ЧАСОМ

<i>Світлана Єрмоленко</i> Мова має об'єднувати, а не роз'єднувати.....	10
---	----

ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ

<i>Мацько Любов</i> Наукова діяльність і мовна особистість вченого	20
<i>Бибик Світлана</i> Явила себе і в «Культурі слова»: від 35 до 85 випуску (сторінками публікацій головного редактора – Професора С. Я. Єрмоленко)	30
<i>Мойсієнко Анатолій</i> С. Я. Єрмоленко про мовотворчість Тараса Шевченка.....	44

ТЕОРЕТИЧНА СТИЛІСТИКА

<i>Сюта Галина</i> Текст як поняття теорії лінгвосинергетики	52
<i>Максим'юк Оксана</i> «Алмази творчості блискучі» (метафоричні нерозкладні словосполучення в українському художньому тексті).....	62

СЛОВО В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

<i>Беценко Тетяна</i> Мовно-естетичні знаки української культури в поетичній творчості Івана Малковича	73
<i>Данилюк Ніна</i> Епітет <i>білий</i> у текстах українських народних пісень	83
<i>Козловська Лариса</i> «І життя моє котиться, ніби колесо» (образні порівняння в поетичних текстах Сергія Жадана).....	93
<i>Шабат-Савка Світлана, Морараш Галина</i> «Треба любити нарід, его мову, пісні, звичаї, обичаї» (мовно-естетичні домінанти ідіолекту Євгенії Ярошинської)	102

<i>Голоух Лариса</i> Авторська модальність естетичних номінацій простору в художніх текстах Галини Пагутяк	114
<i>Черемська Ольга, Підгородецька Інна</i> Образ краси в мовно-поетичній картині світу Уляни Кравченко та Марійки Підгірянки (за поезіями для дітей)	121

СЛОВО В САКРАЛЬНОМУ СТИЛІ

<i>Мех Наталія</i> Сучасний український мовно-культурний простір: ціннісні орієнтири	133
<i>Пуряєва Наталія</i> До проблеми інтертекстуальності літургійного тексту: цитата і парафраз	144

МОВА І ЧАС

<i>Карпіловська Євгенія</i> Мова без «гострих кутів» (політкоректність у реаліях української мови та культури).....	156
<i>Терещенко Світлана</i> Оновлення лексики освітньої сфери	167
<i>Зарінова Марія</i> Засади нормування лексичної системи мови в кінці XIX – на початку XX ст. і художня практика.....	176
<i>Синиця Анастасія</i> Чи може бути сенс без смислу або смисл без сенсу?.....	185

МОВА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

<i>Коць Тетяна</i> Оцінна парадигма України в мові сучасних періодичних видань	195
<i>Бурківська Лілія, Бурківська Дзвенислава</i> Назви осіб у регіональному газетному тексті (на матеріалі тижневика «Репортер»)	207
<i>Красавіна Валентина</i> Заголовки-експресиви в сучасних інтернет-виданнях.....	214
<i>Тодор Олена</i> Оказіональна соціально-політична лексика в сучасних медіатекстах.....	222
<i>Мамич Мирослава</i> Медійний жанр «обкладинка»: постать, час, оцінка.....	228

<i>Ганжа Ангеліна</i> Гендерні проєкції декодування кінотексту (на прикладі документальних фільмів про Марка Вовчка).....	234
<i>Таран Оксана</i> Функції сленгізмів у вторинних українських назвах кінофільмів	244

З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ ТА ПИСЕМНОСТІ

<i>Зіневич Людмила</i> Мовозахисна діяльність Іллі Шрага	251
--	-----

У СВІТІ ВЛАСНИХ НАЗВ

<i>Вербич Святослав</i> Від загальної назви до гідроніма	260
--	-----

ГРАМАТИЧНА СТИЛІСТИКА

<i>Кульбабська Олена</i> Лексико-синтаксична варіантність у паралельних українських перекладах.....	267
<i>Колібаба Лариса</i> «Призабуті» прийменники та сполучники в мовній практиці початку XXI століття	279

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	292
------------------------------------	-----

ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ	300
-----------------------------------	-----

CONTENTS

OPINIONS OVER THE TIME

<i>Svitlana Yermolenko</i> LANGUAGE MAKES TO BIND AND DO NOT RELATED	10
--	----

THE FIGURES OF UKRAINIAN

<i>Lubov Mats'ko</i> SCIENTIFIC ACTIVITY AND LINGUISTIC PERSONALITY OF A SCIENTIST	20
<i>Svitlana Bybyk</i> SHE FOUND HERSELF IN THE «CULTURE OF THE WORD»: FROM 35 TO 85 ISSUES (From the pages of publications by the editor-in-chief – professor S. Ya. Yermolenko	30
<i>Anatolii Moisiyenko</i> S. Ya. YERMOLENKO ABOUT THE TARAS SHEVCHENKO'S LINGUISTIC CREATIVITY	44

THEORETICAL STYLISTICS

<i>Galyna Syuta</i> TEXT AS A CONCEPT THE THEORY OF LINGUISTIC SYNERGETICS	
<i>Oksana Maksymiuk</i> «DIAMONDS OF CREATIVITY ARE BRILLIANT» (Stable metaphorical phrases in ukrainian fiction discourse)	52

WORD IN FICTION

<i>Tetiana Betsenko</i> SIGNS AND AESTHETIC LANGUAGE OF UKRAINIAN CULTURE IN POETRY OF IVAN MALKOVICH	62
---	----

<i>Nina Danyluk</i> THE EPIPHET БЛІЙЇ (BILYI) IN THE TEXTS OF UKRAINIAN FOLK SONGS	83
<i>Larysa Kozlovska</i> «І ЗHYTTYA MOYE KOTYT'SYA, NIBY KOLESO» (Innovative similes in S. Zhadan's poetic texts).....	93
<i>Svitlana Shabat-Savka, Halyna Morarash</i> «LOVE THE PEOPLE, ITS LANGUAGE, SONGS, CUSTOMS, TRADITIONS...» (Language and-aesthetic dominants of Yevheniia Yaroshynska's idiolect).....	102
<i>Larysa Goloikh</i> THE AUTHOR'S MODALITY OF ESTHETIC NOMINATIONS OF SPACE IN GALYNA PAGUTIAK'S PROSE SCALE	114
<i>Olga Cherems'ka, Viktoriia Sukhenko</i> IMAGE OF BEAUTY IN ULIANA KRAVCHENKO AND MARIYKA PIDHIRIANKA'S POETIC WORLD VIEW (In the poetry for children)	121

WORD IN SACRAL STYLE

<i>Natalia Mekh</i> MODERN UKRAINIAN LANGUAGE AND CULTURAL SPACE: VALUE OURITIES	133
<i>Natalia Purayeva</i> CONCERNING THE INTERTEXTUALITY OF LITURGICAL TEXT: QUOTATION AND PARAPHRASE.....	144

LANGUAGE AND TIME

<i>Ievgeniia Karpilovska</i> LANGUAGE WITHOUT «SHARP CORNERS» (Political correctness in the realities of ukrainian language and culture).....	156
<i>Svitlana Tereshchenko</i> MODERNIZATION OF EDUCATIONAL LEXICON	167
<i>Mariia Zarinova</i> PRINCIPLES OF TERMINOLOGICAL AND GENERAL LEXICS NORMALIZATION LATE XIX – EARLY XX CENTURIES AND ARTISTIC PRACTICE....	176
<i>Anastasiia Synytsia</i> COULD THERE BE A SENSE WITHOUT MEANING OR MEANING WITHOUT SENSE?.....	185

LANGUAGE OF THE MEDIA

<i>Tetyana Kots</i> ESTONIAN PARADIGM OF «UKRAINE» IN THE LANGUAGE OF MODERN PERIODIC DISTRIBUTIONS.....	195
<i>Liliia Burkivska , Dzvenyslava Burkivska</i> THE TITLES OF WOMEN AND MEN IN THE REGIONAL NEWSPAPER TEXT (On the materials of the weekly «Reporter»).....	207
<i>Valentyna Krasavina</i> HEADLINES-EXPRESSIVES IN MODERN INTERNET MEDIA.....	214
<i>Olena Todor</i> OCCASIONAL SOCIO-POLITICAL VOCABULARY IN MODERN MEDIA TEXTS.....	222
<i>Myroslava Mamych</i> MEDIA GENRE «COVER»: PERSON, TIME, EVALUATION	228
<i>Ganzha Angelina</i> GENDER PROJECTIONS OF MOVIE TEXT DECODING (ON THE EXAMPLE OF DOCUMENTARY FILMS ABOUT MARKO VOVCHOK).....	234
<i>Oksana Taran</i> FUNCTIONS OF SLANG WORDS IN THE SECONDARY UKRAINIAN MOVIES' NAMES	244

FROM THE HISTORY OF CULTURE AND LITERATURE

<i>Lyudmila Zinevych</i> LANGUAGE PROTECTION ACTIVITY OF ILLIA SHRAG	251
---	-----

У СВІТИ ВЛАСНИХ НАЗВ

<i>Sviatoslav Verbych</i> FROM THE GENERAL NAME TO THE HYDRONYM.....	260
---	-----

GRAMMATICAL STYLISTICS

<i>Olena Kulbabs'ka</i> VARIATION OF THE LEXICAL AND SYNTACTIC COMPONENTS IN UKRAINIAN TRANSLATION.....	267
---	-----

<i>Larysa Kolibaba</i> THE «FORGOTTEN» PREPOSITIONS AND CONJUNCTIONS IN LANGUAGE PRACTICE OF XXI CENTURY	279
CONTRIBUTORS	296